

2

AKMED
SERIES IN
MEDITERRANEAN
STUDIES



OLYMPOS I

2000 - 2014 Araştırma Sonuçları

Editör
B. YELDA OLCAY UÇKAN



AKMED

KOÇ UNIVERSITY

Suna & İnan Kıraç

Research Center for

Mediterranean Civilizations

OLYMPOS

I

2000 - 2014 Araştırma Sonuçları

Turkish text with English summaries

Editor

B. YELDA OLCAY UKAN



AKMED

KO UNIVERSITY

Suna & İnan Kırac

Research Center for

Mediterranean Civilizations

AKMED SERIES IN MEDITERRANEAN STUDIES - 1

The abbreviation of the series is ASMS.

Editor-in-chief of the series
Oğuz TEKİN

OLYMPUS
I
2000 - 2014 Araştırma Sonuçları

Editor
B. Yelda OLCAY UÇKAN

Publication Coordinators
Kayhan DÖRTLÜK
Remziye BOYRAZ SEYHAN

English copyediting of chapter summaries
Mark WILSON

Turkish copyediting
Metin Özgür UYSAL

Cover photo
Detail of the mosaic in the peristyle of Episkopeion

ISBN 978-605-9389-90-7

© Koç University Suna & İnan Kırac Research Center for Mediterranean Civilizations, 2017

1st Edition

Publisher Certificate No: 18318

All rights reserved. No part of this book may be used or reproduced in any manner
without written permission from the publisher except in the context of reviews.

Printed by
Oksijen Basım ve Matbaacılık San. Tic. Ltd. Şti.
100. Yıl Mah. Matbaacılar Sit. 2. Cad. No: 202/A Bağcılar - İstanbul
Tel: +90 212 325 71 25 • Fax: +90 212 325 61 99
Certificate No: 29487

Mailing Address
Koç University Suna & İnan Kırac Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Merkezi (AKMED)
Barbaros Mah. Kocatepe Sok. No. 22 Kaleiçi 07100 Antalya - Türkiye
Tel: 0 (242) 243 42 74 • Fax: 0 (242) 243 80 13
akmed@ku.edu.tr • <https://akmed.ku.edu.tr>

Production by
Zero Prodüksiyon Ltd.

İçindekiler

Önsöz	VII
Preface	IX
Giriş	1
Introduction	5
Olympos'un Roma ve Bizans Dönemi Kent Dokusu	9
<i>B. Yelda Olcay Uçkan – Ö. Emre Öncü – Seçkin Evcim</i>	
Olympos Hellenistik ve Roma Dönemi Mimari Araştırmaları: Köprü, Köprü Caddesi ve Kent Surları.....	31
<i>Ö. Emre Öncü</i>	
Olympos Kenti Episkopeion Yapı Topluluğu	49
<i>Gökçen Kurtuluş Öztaşkın</i>	
Olympos Bizans Dönemi Sütun Başlıkları ve Kaideleri	79
<i>Gökçen Kurtuluş Öztaşkın – Sinan Sertel</i>	
Olympos Bizans Dönemi Delikli Levhaları	117
<i>Seçkin Evcim – Mehmet Cihangir Uzun</i>	
Olympos'taki Bizans Dönemi'ne Ait Duvar Resimleri	145
<i>Nilay Çorağan</i>	
Olympos Kazısı Madeni Buluntular	167
<i>Zeliha Demirel Gökalkp – Mehmet Cihangir Uzun – Berna Yıldırım</i>	
Olympos Kazısı Cam Buluntuları	195
<i>B. Yelda Olcay Uçkan</i>	
Olympos Kazısı Seramik Buluntuları.....	209
<i>Muradiye Öztaşkın</i>	
Yazıtların Işığında Olympos (Likya)	225
<i>Hüseyin Sami Öztürk</i>	

Olympos Koruma Çalışmaları	235
<i>Erkan Uçkan</i>	
Olympos'un Biyoçeşitliliği Üzerine Bir Araştırma	249
<i>Fatma Akdeniz – Aziz Aslan – Harun Böcük – Özge Tufan Çetin – Nesil Ertorun</i>	
<i>Hacer Sert – Ayşen Özdemir Türk – Güray Uyar</i>	
Kısaltmalar ve Kaynakça	267
Olympos Projesi Kaynakçası	287
Ek 1: Olympos Kent Planı	

ÖNSÖZ

Bu kitapta, 2000 ve 2014 yılları arasında gerçekleştirilen çalışmalara dair ilk sonuçların bilim dünyasıyla paylaşılması hedeflenmiştir. Bununla birlikte alana yönelik yapılan çalışma programına bağlı olarak elde edilen bulgular hem kültürel hem de tarihsel değer açısından değerlendirilerek her biri farklı bir makale şeklinde sunulmuştur. Buradaki öncelikli amaç, Olympos'u kent bütününde ele alırken gerek mimari gerekse kazı bulgusu olan mimari plastik, resim, yazıt ve küçük buluntuların değerlendirilmesi ve sonuçların paylaşılmasıdır. Başlangıçtan itibaren alana olan bütüncül yaklaşımımız gereği arkeolojik değerlendirmelere, kentin yer aldığı doğal çevrenin tanımlanması da eklenmiştir. Yapılan tüm çalışmaların, Olympos'un günümüzde sahip olduğu unsurlarla nasıl bir birliklik oluşturması gerektiği konusu da ayrıca aktarılmıştır. Antik kentlerin arkeolojik çalışmaların yanı sıra tarih, kültür ve çevre bütününde değerlendirilmesi gerektiği vurgusunun yapılması özellikle amaçlanmıştır. Olympos Kazısı ile ilgili yapılan yayınlar ise kitabın sonunda ayrı bir kaynakça olarak paylaşılmıştır. Bu kaynakçada Olympos ile ilgili, kazı ekibinin günümüze kadar gerçekleştirdiği kitap, makale, bildiri ve tezler yer almaktadır.

Arkeolojik kazıların alan çalışmaları ve bilimsel değerlendirmesi sabır, özveri ve sürekli araştırma ile ilerleyen bir süreçtir. Olympos'ta ilk çalışmaları başlatan dönemin Antalya Arkeoloji Müzesi Müdürü Kayhan Dörtlük'e, alan çalışmalarını yürüten Orhan Atvur ve Akan Atıla'ya öncelikle teşekkürü borç bilirim. Çalışmalarımızın başlangıcında yanımızda yer alan ancak ne yazık ki bugün aramızda olmayan merhum Sabri Aydal, Musa Seyirci, Metin Pehlivaner, Mehmet Karataş ve Mehmet Akkaya'yı rahmetle anmak isterim. Ruhları şad olsun. Olympos çalışmalarına başlamamızdaki katkısı için hocamız Prof. Dr. Ebru Parman'a; başlangıçtan itibaren Olympos kazısına emek veren tüm meslektaşlarıma ve öğrencilerime içtenlikle teşekkür ederim. Özellikle alanın tanımlanması aşamasında topografik çalışmalarda yoğun emek veren Ahmet Nadir Topograf'a teşekkürü borç bilirim. Bu kitapta yer alan bölümlerin büyük kısmının öğrencilerim ve genç meslektaşlarım tarafından kaleme alınmış olması büyük bir gurur kaynağıdır. Tüm yazarlara şahsen teşekkür ederken hem arazi çalışmalarında hem de sonrasında onları destekleyen ailelerine de şükranlarımı sunarım.

Çalışmaların sürdürülmesinde önemli unsurlardan biri de şüphesiz maddi destektir. Öncelikle çalışma iznini veren ve ödenek sağlayan Kültür ve Turizm Bakanlığı Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü'ne; başlangıçtan itibaren desteğini esirgemeyen ve bir üyesi olmaktan her zaman gurur duyduğum Anadolu Üniversitesi Proje Birimi'ne¹; her yıl düzenli olarak kazıya ve tez projelerine verdiği destek için Suna & İnan Kıraç Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Merkezi'ne; çalışmalarımıza maddi ve aynı destek sağlayan Kumluca Belediyesi'ne, Tantur, TUI Türkiye, ICF Airports, Nazar, Başak Kiremit, KYK Yapı Kimyasalları, Güven Şirketler Grubu, Mikrop Ajans ve BP Türkiye'ye teşekkürü borç bilirim.

¹ Olympos'ta yapılan çalışmalar, Anadolu Üniversitesi Proje Birimi tarafından 1106E109 no'lu "Olympos Antik Kenti Kazısı" ve 1206E093 no'lu "Olympos Antik Kenti'ni özgün haline göre üç boyutlu canlandırma Projesi" başlıklı projelerle desteklenmiştir.

Olympos'a inanan ve paydaş olarak her zaman yanımızda olan Dr. Yusuf Örnek'e, Bülent Baykal'a, A. Nazan Topograf'a ve Demet Ceylan'a içten teşekkürlerimi sunarım. Çalışmalarımızda yerel unsurları harekete geçirme ve farkındalık yaratma konusunda yol gösteren, varlığı ile bize güç veren sevgili hocamız Prof. Dr. Metin Sözen'e teşekkürü borç bilirim. Başından itibaren her zaman yanımızda hissettiğimiz Halil Karataş'a ve dönemin Kumluca Kaymakamı Salih Işık'a bize olan inançları için teşekkür ederim. Farklı bir bakış açısıyla alana yaklaşmamızı sağlayan Şehir Plancısı Tufan Mut'a; zorlu koşullarda özveriyle çalışan işçilerimize ve tüm Yazırlılar'a şükranlarımı sunarım.

Bu kitabın Likya Bölgesi araştırmalarına katkı getirmesini dilerim.

Prof. Dr. B. Yelda OLCA YUÇKAN

PREFACE

Ongoing excavations at Olympos have been complemented with restoration and conservation work in the recent years. This book presents the work undertaken between the years 2000 - 2014 and its initial results. Evidence obtained from the field work was assessed with regards to both cultural and historic value and presented in separate articles. Besides handling the city as a whole, priority was given to presenting the architecture uncovered as well as the small finds such as architectural sculpture, wall painting, inscriptions and others. According to our holistic approach to the site, the definition of the natural environment has been also incorporated. Also specifically debated is how Olympos should form a unity with all her present assets. In addition to the archaeological work, further underlined is the necessity to assess the unity of ancient cities with their histories, culture and environment. Publications on the Olympos excavations are given as a separate bibliography at the end of the book and include books, articles, papers and theses produced by the team members.

The fieldwork and scientific assessment phases of archaeological excavations require patience, self-sacrifice and continuous research. I would like to express my gratitude especially to Mr. Kayhan Dörtlük, then director of the Antalya Museum, who initiated the first work at Olympos and to Orhan Atvur and Akan Atila, who carried out the fieldwork. Thanks are also due to the late Sabri Aydal, Musa Seyirci, Metin Pehlivaner, Mehmet Karataş and Mehmet Akkaya, who departed from this world, having started with us. May they rest in peace. I would like to sincerely thank Prof. Dr. Ebru Parman for her part in starting our work at Olympos as well as all my colleagues and students who have taken part in the excavations since the beginning. Thanks are due particularly to Ahmet Nadir Topograf for the topographic studies in the definition of the site. It is a great source of pride for me that most of the chapters in this book have been written by my students and young colleagues. I would like to thank all the authors one by one and also express my gratitude to their families for the continuous support they have shown during and after the fieldwork.

One of the main inputs for the continuation of the work is certainly the financial support. I am greatly indebted to the Ministry of Culture and Tourism General Directorate of Cultural Heritage and Museums for the permits and financing; to the Project Unit of Anadolu University, whose proud member I have always been, for the support since the very beginning; to Suna & İnan Kırac Research Institute on Mediterranean Civilizations for their regular annual support to the excavation and support to the thesis projects; and to Kumluca Municipality, Tantar, TUI Turkey, ICF Airports, Nazar, Başak Kiremit, KYK Construction Chemicals, Güven Group of Companies, Mikrop Ajans, and BP Turkey for their financial or in kind support.

Further thanks go to Dr. Yusuf Örnek, Bülent Baykal, A. Nazan Topograf and Demet Ceylan who have put their faith in Olympos and been by our side all the time; to Prof. Dr. Metin Sözen, our dear teacher, who has guided us to instigate the local elements and build awareness and has empowered

us with his presence; to Halil Karataş and the District Governor of Kumluca then Salih Işık for supporting and believing in us; to Tufan Mut, urban planner, for guiding us to a different approach to the site; to all our workers for their self-sacrificing work, and to all the people of Yazır.

It is my wish that this book contributes to the ongoing studies on Lycia.

Prof. Dr. B. Yelda OLCA YUÇKAN

OLYMPOS KAZISI SERAMİK BULUNTULARI

Muradiye ÖZTAŞKIN*

Olympos'ta Erken Bizans Dönemi'ne ait seramikler; Mozaikli Yapı, Giriş Kompleksi ve Episkopeion'da yürütülen kazı çalışmalarında bulunmuştur¹. Söz konusu alanların tamamı kazılmamış olmasına rağmen, ele geçen seramik buluntular kenttin bu dönemdeki durumu hakkında önemli veriler sağlamaktadır. Bu çalışmada seramik buluntuların tipleri ve inceleme neticesinde kentteki sosyal yaşam hakkında elde edilen bulgular ele alınmaktadır.

Olympos'un kuzeyinde yer alan Mozaikli Yapı² ve Giriş Kompleksi³ olarak adlandırılan iki yapı, konut işlevine sahip yapılar olmaları nedeniyle farklı kap türlerine ait geniş bir repertuar sunmaktadır. Episkopeion'da kazıların dini işlevli yapılarda yoğunlaşması nedeniyle az sayıda seramik buluntu ele geçmiştir⁴. Bu alanlarda M.S. 4. yüzyıldan M.S. 7. yüzyıl ortasına kadar kente farklı merkezlerden gelmiş farklı kap türlerine ait seramik parçalar bulunmuştur.

Seramiklerin kullanım amaçlarına göre biçim, boyut ve süslemelerinde farklılıklar görülmektedir. Bu nedenle tespit edilebilen kap formları, günlük yaşam içerisindeki kullanım amaçlarına göre; servis, mutfak, depolama kapları, ticari kaplar ve aydınlatma gereçleri olarak ayrılmıştır.

Servis Kapları

Servis kapları sofrada yenilen yemek ile bunlarla birlikte tüketilen sos ve içkilerin sunumunda kullanılmıştır. Bu nedenle diğer kap türlerine göre süslü ve özenli işçiliğe sahip örneklerdir. Sunulan yemeğin türüne göre geniş tabaklar, derin sosluklar ve sürahiler başlıca formları oluşturmaktadır. Servis esnasında daha lüks olarak sayılan maden ve cam kaplarla birlikte de kullanılmışlardır. Bu nedenle seramik formları ile maden ve cam kap formları arasında sıkı bir bağlantı görülmektedir.

Doğu Akdeniz'deki farklı merkezlerde üretilen kırmızı astarlı seramikler, Erken Bizans Dönemi'nin sevilen servis kaplarıdır. Geç Antik Çağ'da Akdeniz pazarlarında özellikle Afrika üretimi seramikler

* Yrd. Doç. Dr. Muradiye Öztaşkın, Pamukkale Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sanat Tarihi Bölümü.

¹ Erken Bizans Dönemi kent dokusu ve mimarisi için bk.: bu kitapta "Olympos'un Roma ve Bizans Dönemi Kent Dokusu" bölümü.

² Kazı çalışmaları için bk.: Atvur 1992; Öztaşkın 2011, 709-720; Öztaşkın – Öztaşkın 2012a, 277-287; Öztaşkın – Öztaşkın 2012b, 329-346.

³ Kazı çalışmaları için bk.: Olcay Uçkan 2011b, 82-83; Olcay Uçkan 2011a, 76-77.

⁴ Kazı çalışmaları için bk.: Olcay Uçkan 2010, 66-72; Olcay Uçkan 2011b, 80-97; Olcay Uçkan 2011a, 78-81.